

Yönetmen: Atıf Yılmaz

Senaryo: Barış Pirhasan, Duygu Asena (roman)

Oyuncular: Hale Soygazi (İpek), Tarık Tarcan (Mehmet), Aytaç Arman (Orhan)

1988/Türkiye/Türkçe/89

Kadının Adı Yok, Duygu Asena'nın 1987 yılında yayımlanan aynı adlı romanından uyarlanmış ve Atıf Yılmaz tarafından sinemaya aktarılmıştır. Filmde bir kadının istekleri, toplumdaki yeri, yalnızlığı, acıları; kısacası hayatı anlatılarak aynı durumda olan bütün kadınlara dikkat çekilir. Toplumsal düzen ve onun işleyişi tüm ayrıntılarıyla irdelenir. Kadın önce babası; sonra eşi, patronu ve komşuları tarafından erkek egemen zihniyetin ürünü baskılar ve yargılamalarla karşılaşır. Kadınla erkeğin hakları ve görevleri belirlidir. Bu görevler toplum tarafından dayatılır ve bu kalıpların dışına çıkanlar buldukları çevreden dışlanarak cezalandırılır. Bu öylesine kurgulanmış bir düzendir ki hiçbir bireyin kendi özgür iradesi yoktur, küçük yaştan itibaren kafalarına kazınan rolleri canlandırmakla yükümlüdürler. Erkekler çalışıp eşlerine ve çocuklarına bakan, kadınlara göre daha üstün, daha güçlü ve daha zeki bir konumdadırlar. Öte yandan kadınlar çocuk doğurup onları büyüten, ev işlerini yapmaktan başka bir becerisi olmayan ve yalnızca eşinin ardında durmakla yetinen aciz varlıklardır. Böyle bir sistem zamanla kısır döngüye dönmüşür ve çocuklar da tıpkı anne ve babaları gibi belirlenmiş rollerini oynamak üzere kalabalığa karışırlar.

Filmdeki akışa bakacak olursak şunlara değinebiliriz: Işık karakteriyle anlatılan 'kadın' deniz kenarında yazlık bir evde tek başınadır ve kendi hayat hikayesini yazmaktadır. Bu sırada izleyici geri dönüşlerle onun çocukluğu ve gençliğine götürülür. Şimdiki zamana gelindiğinde ise hayatı karmaşık bir haldedir. İş arkadaşı olan Mehmet'le bir ilişki yaşamaktadır ve mutsuzluk verici, monoton evliliğini bitirme kararı almıştır. Mehmet'le olan ilişkisi ona ilk defa sadece belli görevlere programlanmış bir makine değil, duyguları ve istekleri olan bir kadın ve insan olduğunu hatırlatır. Yalnız; namus beççiliği yapan toplumsal zihniyet burada da boş durmamış ve Işık'ın işini elinden almıştır.

Kadın yazlık evde kalırken suçu sadece bir kitap çevirmek olan ve mahkeme tarafından aranan Orhan'la tanışır. Işık, Orhan sayesinde özgür ve bağımsız olmanın, kimsenin ne dediğini umursamadan yaşamının mümkün olabileceğine inanır. Kendi ayakları üzerinde durma kararlılığına vararak tek başına bir eve yerleşir, yeni bir işe başlar ve Mehmet'le olan ilişkisini sonlandırır. Orhan'ın da yurtdışına gitmesiyle kendiyile baş başa kalan kadın omuzlarındaki bütün baskılardan, dayatmalardan sıyrılır. Artık kimsenin onu yargılamasına izin veremeyecektir. Ve bütün kadınların bunun farkına varmasıyla erkeklerin onları ezmesi ve aşağılamasının önüne geçilebileceğini düşünür. Kadının toplum tarafından biçilen rolün dışına çıkmayı başarması, filmin son sahnesinde Işık'ın çıplak bir halde daktilosunun başına geçtiği sahneyle somutlaştırılır. Ve kadın kendi gibi olan bütün kadınlara ithafen yazdığı öyküsünün başlığını atar: *Kadının Adı Yok*.

Feminist bir yazar olarak bilinen Duygu Asena, ilk kitabı olan ve büyük ses getiren *Kadının Adı Yok* (1987) ile kendi deneyimlerinden de çok şey katarak bir kadının hayatını anlatmıştır. Filmde de kitaba sadık kalınarak, dünyanın neresinde, hangi çağda ve toplumda yaşarsa yaşasın bütün kadınların az veya çok yüzleşmek zorunda olduğu kokuşmuş bir zihniyetin varlığı gerçekçi bir biçimde işlenmiştir. Ek olarak, oyunculuklar ve diyaloglarda bazen kopukluk hissi duyulsa da filmin feminizm kavramını iyi bir somutlaştırmayla aktarması, gerçekçiliği ve düşündürücülüğü onu izlemeye değer kılyor denilebilir.

Hatice Nur Aslan